

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 80 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiu, 27 Ianuarie, 1893.

Preste puține zile au să se întrunescă sinodele protopresbiterale în ședințele ordinari, statorite în statutul organic.

Nu avem nici o îndoială că ceice sunt în fruntea protopresbiteratelor vor născă ca aceste corporațiuni să se întrunescă la timpul normal și nu numai, că se vor întruni, ci li-se va prezenta un material bogat de discușiune. Este foarte mult de făcut în protopresbiterat.

Acesta ca parte însemnată în organismul bisericeii noastre, are și el necesurile și nevoile sale, a căror delăturare reclamă conlucrarea tuturor factorilor. În multe părți bătute miseria școlilor și a învățătorilor, în alte părți ne cotrupesc concubinatele, airea emigrările în masse, alocurea trecerile religionari și toate acestea sunt rele, cu cari protopresbiteratul trebuie să-și facă seamă, trebuie să caute izvorul de unde provin aceste rele — și aflat, trebuie să-l stăpânească din rădăcină.

În poporul dela sate simțul dereligositate este încă destul de puternic — și acel simț trebuie bine cultivat ca cel puțin oamenii să nu se clătine în credința lor, decâte ori vine vorba de vr'o sarcină, care trebuie purtată în favorul bisericeii și școlii.

Dacă deci rapoartele vor conținea o oglindă adevărată a stărilor de lucruri, dacă cei 36 bărbați, se vor respira în parochiile, cari i-au trimis să îngrijescă de întărirea celor bune și de lecuirea celor bolnave, să sperăm, că vom merge din ce în ce mai spre bine. Aparatul protopresbiteratului în unele părți a stagnat cu desăvârșire.

Au oamenii durere pentru parochie dar au puțină pricepere pentru protopresbiterat.

Cele mai multe protopresbiterate nu au nici o avere, nici un fond, din care se pot acoperi cele mai ardețore trebuințe.

Nici un protopresbiterat nu s'a cugetat, că ați mână potă să se în-

trudă căsătoria civilă și prin ea să se pună existența tuturor protopresbiterilor în joc. —

Acestea sunt însă lucruri ale viitorului — și nu ne vor preocupa deocamdată, ci rămânem-vom la nevoile zilnice și căuta-vom să vindecăm ranele vechi.

Și o rană veche este, că în cele mai multe parochii protopresbiterali nu sunt locuințe pentru protopresbiterul. Dacă unul trece din viață și vine un om nou în loc, nu are unde să-și plece capul trebuie să alerge prin case străine, să se adăpostescă atât el cât și cancelaria.

Ar fi deci timpul ca în acele locuri, unde atari locuințe nu sunt, să se facă, căci e o condițiune de existență pentru un om nou că să știe, unde merge, unde să aședă.

Cât pentru stăpânirea concubinate-lor remediu cel mai ușor este divorțarea repede și eficientă, ca părțile să potă veni în stadiul legalității. De să face așa și așa trebuie să se facă, atunci cu timpul are să încete și acest reu; de să tragă cu anii, și de costă mult, oamenii rămân până la mărte în concubinată. Și exemplul unuia îl urmăzează al doilea, al treilea și sunt comune, în cari aflăm de tot multe căsătorii nelegiuite. —

Dela autoritățile străine să nu acceptăm vindecarea relelor, ci să ne punem noi pe lucru și să aducem pe oameni la ordine. —

Cât pentru școlă cestiunea e și mai grea.

Seria de articoli apăruti în ziarul nostru „noul atac asupra școlilor noastre” scriși de un bărbat destoinic în ale școlii, ne presintă starea lor în adevărată lumină.

Cu toate acestea nu avem să ne perdem speranța. Să capacităm pe oameni, să-i înduplecăm să jertfescă și greutățile vor dispără. O generație tinereă eșită din școlă ne va pricepe și greutatea ne ține până ce vom avé

oameni în popor, cari să simță trebuința neapărată a școlii. Ce să facem dacă înaintășii noștri ne-au lăsat atât de lucru. Să ne dăm la o parte nu putem, să fim indiferenți e păcat, deci trebuie să punem o mână pe inimă și una pe lucru. Așa vom face ispravă. Și făcând ași așa, mână așa, vom înțregi multele lucruri, vom umple golul ce este atât de mare. Insuflețirea nu e ertat să lipsescă cu deosebire la cei chemați a fi în frunte. Gregarii vor deveni generali în ziua, când se va observa încordarea puterilor celor ce trebuie să dică totdeauna „înainte”.

Fiindu-ne acesta devisa, nu e ertat să închidem ochii față de nici un reu, provină el de ori unde, — și să căutăm vindecarea lui.

Astfelu zilele în cari să întrunesc sinodele vor deveni zile de sărbătoare, căci sărbătore trebuie să numim ori-ce zi, în care suntem puși în poziție de a face ceva pentru tract și pentru parochie, la a căror ridicare trebuie lucrat din răspuțeri.

Revista politică.

Contelui Taaffe i-a succes să compună un program pentru a putea face o majoritate în parlament. În 4 Februarie n. s'a publicat conținutul acestui program în ședințele celor trei mari cluburi parlamentare. Programul are de basă discursul de tron dela 11 Aprilie 1891.

Guvernul actual e gata, ca prin plenipotențiații săi parlamentari și în înțelesul politiceii esterne pe deplin aprobate, să păzescă cu ori ce preț poziția de putere a imperiului și s'o întărescă. Fără de nici un gând rezervat, guvernul să alătură la raportul esistent și legal cu Ungaria, în care raport monarhia a primit o organizațiune sigură. Guvernul stă neclătit pe basa constituției actuale, prin urmare nu va face nimic întru schimbarea baselor ei fundamentale.

Recunoscă mai departe guvernul, că regularea pe cale legală a folosirii limbilor atât în școlă cât și în oficii și în viața publică — dar fără știrbirea îndreptățirii limbii germane, ca limbă de contact general — este acomodată la promovarea restabilirii păcii între diferitele naționalități din Austria. Guvernul deci își va da silința să mijlocescă o împăciuire între părțile interesate și va sprigini o acțiune parlamentară, care se basază pe o astfelu de împăciuire.

Interesele de stat austriac cer însă nu numai evitarea punctelor de litigiu dintre naționalități, ci prețind și raporturi pacifice între confesiuni, clasele sociale și cetățeni. În urma acesta guvernul va respecta și apăra totdeauna convingerile religioșe și va împiedeca cu ori ce preț agitațiunile. Pentru ca partidele interesante să potă lucra împreună, guvernul ține de necesar ca cestiunile bisericești să le dea la o parte, tot asemenea și desbateră asupra modificării principale a legii pentru școlile populare.

Pe basa acestor principii guvernul va proceda în viitor. Pentru acesta însă are lipsă de sprigin parlamentar solid. Avându-se în vedere împregiurarea, că nici una dintre partidele esistente nu-i potă da acest sprigin, guvernul așteptă, că partidele moderate și deputații de aceleași vederi vor forma o coalițiune parlamentară, care consimte cu vederile guvernului.

După apretierile, ce le fac foile magiare programul guvernului austriac nu a fost primit de diferitele partide cu căldura, cu care s'a fost așteptat din partea guvernului. Interesantă a fost discușiunea din clubul Hohenwart asupra programului. Prințul Schwarzenberg combătă pasagiul despre dualism și declară, că partida lui nu potă consimți cu acel pasagi, de oare cenu potă considera dualismul ca organizațiune favorabilă a monarchiei. Conte Pálffy condamnă

FOIȚA.

Pecat de mamă.

— Novelă. —

de

Marie Chendi.

(Încehere.)

Trecuse culesul de vii. Cu focul cu care Săftica iuba odinioară pe Bucur, cu acela iubea acum pe Gal. Săra târziu, după-ce se culcase lumea și se stingeau luminile din sat, Săftica eșia nebăgată în seamă de nimeni, afară, apuca pe o cărărușă în grădină, ca să ajungă în cimitirul dela fundul grădinei, unde pe scaunul cel lung dela mormântul Mărinei, sub salcia ce-și plecă crengile somnorose pe capul ei, adasta cu gând pe Gal — pe frumosul Gal. Și când se împrașciau norii de deasupra cōstei Hampului și se ivia luna cu capul ei galbin, se aușia câte un sunet de fluieră, era Gal — înșelătorul Gal, care venia, o îmbrățișa, o săruta și desmierda apoi îi spunea minciuni frumoșe și se depărta voios — er Săftica rămân plângând la mormântul mamei sale, plângea, căci era simțitoare, — ușuraticul Gal nu-i spunea, ce are de gând să facă cu densa, și multelor întrebări le res-

pundea cu o sărutare. Plângea, căci îi se nălciră vedenii — vedea din când în când pe Bucur, în haine militare — atunci tremura! Se ruga des, cădând în ghenunghi la mormântul mamei sale — dar sculându-se nu era mai mângăiată! Avea nopți fără somn și gânduri nebune.

„Doresce pe Bucur” — își dișe odată părintele, vădându o atât de perită, „va fi o bucurie nespusă pentru ea, dacă-l va vedea la Crăciun!”

Sosi sâmbăta Crăciunului și cu ea și Bucur la părinți. Nime din sat afară de acestia și de părintele Stefan nu scia despre venirea lui.

O, ce bucurie în casa lui Vasilică din deal, ce fericită reîntâlnire! Bătrâna mamă fină pe revenitul strâns îmbrășat și vërșă lacrimi de iubire pe hainele lui cele vinete împodobite cu nisele cănaci roșii — semnul voiniciei, er Vasilica, care seada pe o laviță veche și privia cu fală și mulțămire năuntrică la el, își școlse și el o basmau de după șerpar, ca să-și stergă lacrimile cele usturorose din crețele feței sale.

Trecură multe clipe până ce se desfăc Bucur din brațele mamei și până ce se desmeteci acesta de bucuria reîntâlnirii. Apoi încep Bucur să le povestescă multe și mărunte despre orașe mari cu viață sgo-

motosă, despre domni mari cu guler și stele de aur, despre mare și riuri cu valuri cât casa, preste cari umblă oamenii cu năi mănate de vapor, despre dobitoce sălbaticie îmblânđte și despre multe altele.

Bucur umblase și văduse multe. „Mai spune-ne ceva dragul mamei” — dișe mamă-sa, când încetă — să te aud vorbind, căci vai de mult nu a resunat la urechile mele graiul tău cel dulce!”

„Lăsați că am eu vreme să ve spun — dar acum mai povestiți-mi d-vostă de pe aci, căci o, răci și săci ce mai erau cărțile, ce mi-le trimeteați. Spuneți-mi de grabă ce-mi face alăsa inimei mele — fiitorea d-vostă noră?”

Aci se escă tăcere. Mama se întorse dela el și se duse în tindă — er bătrânul Vasilică își clătina lin capul cel albit și respunde:

„Tote sunt bune, după voia lui Dumnezeu!”

„O respunde, respunde ce s'a întâmplat? Purtarea d-vostă me face să cred, că Săftica a fost necredincioșă, ba potă s'a și logodit cu altul — o, spune mi adevărul, spune-mi tot ce șcii, nu me ține ca pe jar, nu me cruța, căci sunt bărbat și pot suferi!”

„De ce atâta patimă, nu și-am spus, că toate sunt bune după voia lui Dumnezeu?”

Bucur voia să mână dică ceva, căci era nemulțămît cu respunsul tatălui său, ba aușia în tindă pe mamă-sa suspinând, dar se stă până, căci tocmai întră în casă Gligor, feciorul clopotariului, prietinelui lui Bucur din copilărie, prietin scump, ce-i cunoscea inima lui și a Săfticiei, prietinelui, care urmări pe Săftica pretutindena și scia totul.

Bătrânul Vasilică părăsi odaia — er între prietini, cari nu se mai vădura de mult se încinse o convorbire tristă de tot, jalnică ca doina tremurătoare cântată de păstorul, ce și-a perdit ce i-a fost mai scump în lume — iubita!

Sângele îi părăsi fața lui Bucur, ochii cei mari i se înroșiră — tremura la trupul întreg.

„Bucure, te rog fi bărbat”, îi dișe Gligor la urmă. Bucur ofta greu, ca omul ce trage de mărte, și îi respunde: „Me voiu încerca!”

„Me duc să-mi ved mirésă!” dișe el cătră părinții săi îngrijați, luându și săra bună.

Apoi dedu ocol în jurul satului, ca să nu fie băgat în seamă de nimeni și ajungând la grădina părintelui Stefan, se puse pripon la gardul de cătră cimitir. Ninge din greu-fulgii de zăpadă îi umpleau ochii și se topiau pe fața cea ardeudă; sângele-i clocotea;

dela el însuși. Apoi am ținut că câtă tinerime de a noastră dela 12 ani în sus alergă mai cu seamă seara pe uliți în sus și în jos? Oare nu ar fi mai bine să se aplice la măestrii, căci nu avem aproape de loc măestri, deci trebuințele lor la economie, la îmbrăcăminte etc. toate dela măestri străini le cumpără. Ore nu ar fi mai bine ca tata, mama, frații și nemeurile să cumperă dela unul de ai lor? Ținând banul când și unde se poate în mâna noastră rămâne și puterea în mâna noastră, căci banul e putere.

A doua zi diceau sasii, că ce a predicat Murășan și asta-i agitația.

Am ținut lucrul de glumă însă cum amintiu, ați mi-s'a împărțit, că eri ori alaltă zi ar fi ținut sașii comitet orașenc și ar fi fost o interpellare că: „adeverat e că eu agitez pe români în contra sasilor să le spargă ferestrelor?”

Nu știu ce le va răspunde dl primariu Otto Conrad, dar eu regret, că mi-se atribue din partea sasilor de aici lucruri de aceste, cari nefiind adevărate, trebuie să le declar de calumni îndreptate contra mea.

Z. Murășian.

Ședința de constituire

a „Reuniunii femeilor române ort. or. din comuna bisericăscă Hunedóra”.

Onorată Redacțiune!

Petrecându-se Duminecă în 24 Ianuarie a. c. v. un eveniment de totă însemnatatea pentru noi hunedoreni și care așa cred, că merită a se aduce și la cunoștința publică îmi iau voie a-l descrie în următoarele:

Convocându-se femeile române din opidul Hunedóra din partea unei comisii emise în o conferință prea alabilă — constatătoare din domnele: Maria Oprea, Maria Muntean și Amalia Buda nasc. Dima, — la ședința extraordinară pe Duminecă în 24 Ianuarie a. c. v. în scopul votării statutelor și pentru constituirea reuniunii în școala română ort. or. în timp mai scurt de 1/2 oră spațioasă sală de învățământ era așa dîcînd literalmente plină de public, cătră carele adresându-se domna preotésă Maria Oprea în cuvîntul seu de întimpinare a ținut cam următoarele:

„Stimatelor domne, domnișore și iubite poporene!”

„Devisa sau chemarea timpului, în care trăim se dîce a fi tot „înainte” Dela acesta pretensiune obștescă mîncînd și eu, și considerînd că și aprițarea deplină și meritată a noastră a femeilor din partea bărbaților, de soții adevărate și nu sclave sau rube, cum se socoteau în vremea veche sêrmenele femei, și chiar până în ziua de azi se socotesc din partea poporelor, la cari încă nu au străbătut lumina adevărată a civilizației, avem să o mulțumim noi femeile tot spiritului timpului mai nou, m'am cugetat deci ca să ne arătăm și noi femeile din acest opid cu un trecut istoric așa de mare pentru noi, recunoscătoare și mulțumitoare pentru această lealitate și dreptate a bărbaților noștri. Acesta o putem face însă numai așa, dacă vom veni și noi în ajutorul dîșilor, ușurîndu-le purtarea sarcinei acestei vieți, care apasă așa de tare asupra umerilor lor.

Astfelu avem să ne explicăm înmulțirea reuniunilor femeesci, cari au luat un avînt așa mare mai ales în timpul din urmă, așa, că astăzi puține sunt acele opide, ba chiar și sate mai harnice, care să nu aibă în sinul lor câte o reuniune de femei.

Eată dar ce m'a îndemnat pe mine a lua inițiativa pentru formarea reuniunii noastre.

Să nu credă însă nimeni, că am țpece preste cercul de activitate al nostru cînd ne decidem pentru înființarea reuniunii, căci numai o datorință ne implinim de adevărate soții.

Trei datorințe principale are femeia: a fi bună economă, a fi mamă iubitoare, și soția fericitoare; și numai în direcțiunea acesta cred eu că lucrăm, după-ce odată ne-am făcut datorința de bune economă și sălășluim îndestulirea în casele noastre, după-ce ne facem datorința de mame și creștem fi buni și iubitori patriei; pentru-ce să nu ne ocupăm și cu aflarea mijlocelor, prin cari să mai luăm ceva și asupra-ne din greutățile publice ale bărbaților!

În acelaș timp le mai procurăm și puțină distragere, după atîta luptă a vieții; căci o reuniune de femei, după cum are să fie și a noastră, prelîngă aceea că este în prima linie o instituție culturală. Mai aduce și alte folose d. e. folosul patriei sociale, căci convenirile noastre sunt tot atîtea ocașuni de bucurie, de uitare de grijile ținice, ocașuni de întâlnire amicabile și în ce privește terenul social, respective cultivarea lui aparține cercului nostru de competență.

Repet dacă ne facem datorința față de casa noastră, față de patrie să ne facem datorința și față de biserică și față de națiunea noastră, contribuind prin modestele noastre puteri la vața și ridicarea numelui bun al biserice și națiunii noastre.

Eată dară scopul înființării noastre reuniuni, după cum mai bine il veți vedea cu ocașunea desbaterei și votării statutelor: că adevărată reuniunea noastră să înființeze pentru înfrumșetarea preste tot a bisericei noastre ort. or. din loc și în special pentru înființarea și susținerea unui cor vocal la biserica noastră.

Și mai pre sus de toate prin acesta dăm și noi semne de viață, să ne arătăm și noi vrednice de străbunele noastre — matrônele romane: Cornelia simbolul căsniciei, Lucreția simbolul virtuții și Clelia simbolul curajului și al întreprinderii. Imitînd pe Cornelia, care s'a distins cu creșterea copiilor, vom bine merita de patrie dîndu-i fi iubitori și bine creșcuți; avînd de model vîrtutea Lucreției, care s'a strîpuns vedîndu-se desonorată de Sextus vom justifica titlul de soții credincioșe și prin urmare fericitoare, și avînd de ideal pre Clelia, care a trecut cu noțul dela inimic vom bine merita de patria și națiunea noastră.

În sfîrșit mulțămîndu-ve, că ați urmat în un număr atît de frumos — invitări comisiunii atîsă în o conferință de mai nainte — la această ședința extraordinară, ve salut cu cuvintele adînc simțite „bine a-ți venit”.

Cuvîntul acesta de întimpinare a făcut o foarte bună impresiune asupra tuturor și a și fost răsplătit cu multe aplause.

(Va urma.)

Proiectul de lege

asupra învățămîntului primar și normal primar prezentat în camera României de domnul ministru al instrucțiunii Tache Ionescu.

(Incheiere.)

Capitolul VI.

Întreținerea școlilor primare.

Art. 82. Întreținerea învățămîntului primar este în sarcina statului și a comunelor.

Statul plătesce personalul didactic în următoarele condiții:

În comunele rurale, statul plătesce primul învățător și jumătate din apartamentele celorlalți învățători, comuna cealaltă jumătate.

În comunele urbane, statul plătesce singur pe toți instructorii în ființă la aplicarea acestei legi.

Toți instructorii, ce se vor mai numi vor fi plățiți jumătate de stat și jumătate de comună.

Localul de școală, locuința dirigentului școlii, materialul didactic, cheltuielile mărute și de cancelarie, mobilierul școlii, încălzitul și servitorii sunt în sarcina comunei.

Minimul sumelor necesare pentru a face față la aceste cheltuieli se va face de ministerul instrucțiunii pentru fie care comună și se va înscrie din oficiu în bugetele comunelor.

Partea relativă la onorarii și gradațiuni se va revîrsa de comune direct tesaurului public. Pentru celelalte cheltuieli impuse prin această lege, subprefecții, în comunele rurale, vor veghea la îndeplinirea acestor obligațiuni.

Comunele, care nu vor plăti regulat tesaurului, partea ce le revine pentru instructori și învățători, vor pierde dreptul de a face singure aceste plăți, ăra sumele necesare se vor încasa direct de stat din veniturile lor, și se vor vîrsa tesaurului în contul ministerului instrucțiunii publice.

Tot așa se va urma și cu cheltuielile necesare pentru materialul școlii.

Art. 83. Dacă comuna dispune de orecăre legate sau donațiuni făcute de particulari în favoarea învățămîntului primar din comună, comuna sau satul vor avea a cheltui numai restul până la completarea sumei necesare pentru întreținerea școlilor primare din comună.

Art. 84. Comunele sunt datore a construi localurile necesare școlilor primare după regulamentul elaborat de ministerul instrucțiunii și după planuri aprobate, a le mobila și înzestra cu materialul didactic, conform regulilor planurilor și listelor ce se vor stabili de minister.

Art. 85. Comunele urbane vor construi și transforma aceste localuri treptat și în termenul maxim de 15 ani de la promulgarea prezentei legi.

Pentru acoperirea acestor cheltuieli comunale urbane sunt în drept a se împrumuta de la casse particulare sau de la cassa de depuneri și consemnațiuni.

Autorizarea pentru aceste împrumuturi se va putea da de odată pentru totă suma necesară la construirea tuturor localurilor școlare din comună.

Comunele care, după trei ani, se vor dovedi, că nu au început construirea localurilor, vor pierde dreptul de a le construi singure.

În acest cas, ministerul instrucțiunii va construi localurile în locul lor și anuitățile necesare pentru amortisirea capitalului de construcție se vor înscrie din oficiu în bugetele comunelor urbane.

Art. 86. Consiliile generale din fie-care județ sunt însărcinate cu construirea și transformarea localurilor de școală din comunele rurale, precum și cu mobilarea și înzestrarea lor. Ministerul instrucțiunii publice va întocmi pe comună și județe lista localurilor de școală ce trebuie construite și transformate conform legii de față, regulamentul de construcție școlare și planurilor alcătuite de minister și le va înainta consilierilor județene împreună cu listă mobilierelor și a zestrei didactice primitive.

Consiliile județene sunt datore a întocmi un plan general pentru construirea acestor localuri, astfel în cât lucrarea să fie repărțită într'un mod egal pe fie care an și ca în maximum de 15 ani toate școlile de județ se pôtă fi construite. Acest plan îl vor comunica spre aprobare ministrului instrucțiunii. De asemenea ele vor comunica spre aprobare ministrului planurile clădirilor școlare. Lucrările de construcție vor fi sub privegherea și controlul ministerului instrucțiunii publice independent de controlul special al consilierilor județene.

Art. 87. Pentru acoperirea cheltuielilor pricinuite cu construcția acestor localuri de școle, cu mobilierul și materialul didactic consiliile județene vor putea contracta împrumuturi, a căror anuitate se va înscrie din oficiu în bugetele lor. Autorizarea pentru aceste împrumuturi o vor putea căpăta de odată pentru totă suma împrumuturilor necesare la construirea tuturor localurilor de școle din județ.

Aceste împrumuturi se vor putea face fie la casse particulare fie la cassa de depuneri și consemnațiuni.

Pentru județele a căror consilii județene refuză a face împrumuturi necesare ca să construească localurile școlare conform listei date de ministerul instrucțiunii, ministerul de interne, după cererea ministrului de instrucțiune va înscrie din oficiu în bugetele lor timp de 15 ani câte a 15-a parte

din suma totală necesară pentru aceste construcțiuni și tot din oficiu va înscrie la venituri pentru acoperirea acestor cheltuieli decimele județene autorizate prin legi; ăra dacă aceste decimi nu sunt suficiente, va cere corpurilor legiuitoare noi decimi.

Sumele astfel înscrise se vor pune la dispoziția ministrului instrucțiunii, care va construi localurile școlare și le va mobila și înzestra pe socotăla județelor.

Art. 88. Fiecare comună rurală va vîrsa la cassa județului o sumă anuală echivalentă cu anuitatea sumei ce județul a cheltuit pentru construirea localurilor ei școlare.

Dispozițiuni transitorii.

Art. 89. Această lege se va pune în aplicare la 1 Septembrie 1893.

Până atunci se vor alcătui regulamentele de aplicare, instrucțiunile necesare și programele.

Art. 90. Tote legile și regulamentele contrare legii de față sunt și rămân abrogate.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Despre plantele carnivore.

Prelegere publică de prof Mihai Pervu.

Domnelor și Domnilor!

Sunt convins, că puțini oameni vor fi, căroră să nu le fie dragi florile, să nu-i desfăteze colorile și mirosul lor. Sunt prea puțini însă și despre aceea, că și mai puțini ar fi, cari ar avea răbdarea, de a me urmări din paș în paș, și a străbate mai adînc în taina vieții plantelor, pentru aceea prelegerea mea de astăzi, este numai un extras din studiul, care l'am alcătuit pentru mai multe ore de prelegeri publice.

Cui îi sunt dragi florile gingașe, mă rog a mă întovărăși.

Știința despre plante, botanica, cu ajutorul microscopului, și prin studierea vieții lor, a fiziologiei, a ajuns la culmea, despre care botanicii cu decii de ani înainte de asta, nici n'au visat. Ba dacă s'ar fi încumetat cineva a dîce aceea, ce astăzi de bună samă șcim, bunăoră, că sunt și plante carnivore, adevărate care se hrănesc cu carne, — l'ar fi luat în ris, ar fi dîs, că aiurază, și omul în îngînfarea sa, ar fi tras dungă preste adevăr, dîcînd despre omul științei: e nebun de învățatura cea multă. Altul mai gânditor l'ar fi întreat zîbind: cine a mai auzit, că o buruénă, să se hrănescă cu carne? Și totuși e adevăr neclintit!

Viața plantelor pe cât este de grea de studiat, pe atît e de frumoasă și mai cu samă a plantelor carnivore. Pentru aceea mi-am ales, ca obiect de prelegere, aceste fice, grozave și înfiorătoare ale plantelor, pentru-că sum convins prin esperințe proprie depspre adevărul, ce-l voiu spune mai la vale.

De și mulți dintre onorații ascultători, vor fi auzit despre aceste plante, totuși nu află de prisos a vē împrăpeta cunoștința, sau a vi'o lămuri, încât mi-a fi cu puțință.

Numirea de plantă carnivore, de sigur va nasce idea în sufletul nostru, că ele trăiesc cu carne, cu gândaci, insecte. Despre acest adevăr ne vom convinge îndată, ce vom vedea modul lor de vețuire, mistuirea, digestiunea lor, care samենă foarte mult cu a animalelor.

Ca să putem face deosebire limpede între modul de nutriție al altor plante și a celor carnivore, e de lipsă să desvălesc nutrierea plantelor pestetot.

Cea mai mare parte a plantelor au colorie verde, care se nasce din materia verde, numită chlorophyll. Materia acesta îndeplinesce totă activitatea, lucrarea vieții plantei vie. Ea asimilează, adevărate pafecile pămîntului, apa, în părți nutritive, ea respiră gazurile plantei și sôrbe, absorbte alte trebuințioșe pentru viața din aer.

Plantele și întind rădăcinile lor în pământ, cotorile, coróna, frunzișul, florile în aer.

Nutremântul îl iau din aer, apă. acid carbonic (gaz nădușitor) și din sărurile pământului.

Tóte materiile acestea simple, anergice, fără viață se prelucră, transformă, le asimilează chlorophyllul, prin ajutorul luminei sórelui. în materii organice. Intr'acéstă stă — pe scurt — nutrirea plantelor.

Plantele vii, cari conțin chlorophyll, la lumina sórelui discompun gazul oxigen, ne apărat de lipsă pentru susținerea animalelor, prin urmare și a omului. Animalele érá în imprumut, ca recompensă respiră acid carbonic, care îl absorb plantele.

Din aceste se vede lámurit, că existența animalelor atárnă dela viața

plantelor, și a plantelor dela existența animalelor. Când ar peri tóte plantele de pe fața pământului, viața animalică s'ar stinge cu desăvêșire.

Sunt unele plante parasite precum: bureții, ciupercile, care nu conțin chlorophyll.

E întrebare cum se nutresc acestea? pentru-că ele nu pot respira oxigen, nici a absorb acid carbonic decât fórté puțin.

Acestea tângesc, trăesc din furt, din gata, din materiile organice ale altor plante vii, cari conțin chlorophyll, sau din rămășițele altor plante mórté.

Unele parasite trăesc altcum, ca lichenii, care cresc pe petrii, pe scórta arborilor, inpestrițéază, inpodosesc, ca un mozaic, păreții zidurilor vechi, netânciuiți, ne vâruți de deci de ani.

Lichenii, sunt compuși din dóue plante: muced, mucegaiu și alge, lâna bróscelor, care conțin chlorophyll. Aceste dóue cerșitóre a lumii plantelor se ortăcesc, ca în lumea nóstră, un orb cu altul schilav, dar cu vedere și cerșesc împreună traiul lor amărit. Anume așa, că mucegaiul căștigă, suge nutremântul din scórta arborelni, ori din jilávêla păretelui, ține umeđéla algei, érá alga îi servesc cu gazul de lipsă pentru susținerea vieții mucegaiului, cu puțin acid carbonic.

Fiind obiectul prelegerei mele altul, se vedem cum se nutresc plantele carnivóre? și de ce se numesc așa? Ca să nu fiu prea lung în es punerea mea, dintre sutele de plante carnivóre cunoscute până acum, voi aduce numai trei exemple. Cea dintâiu va fi americană, o firmă veche a

hămisitelor plante, și dóue compatrióte din țara nóstră.

Bine ar fi, dacă ve așa puté împărtași cu graiul viu și plante vii, minunile, frumsețele plantelor carnivóre. Cred însă, că și așa, de nu veți căștiga, cât voiú îmbié; de perdut, sciú, că nu veți perde nimic.

(Va urma.)

Loterie.

Mercuri, în 8 Februaru, 1893.
Sibiu: 39 68 21 57 60

Bursa de Viena și Pesta.

Diá 6 Februaru 1893.

	Viena	B.-Pesta.
Renta de aur ung. 6%	—	—
" " " " 4%	101.90	114.50
Galbeni împărătesci	5.67	5.68
Napoléon-d'ori	9.61 ⁶	9.60
Mărci 100 imp. germane	59.25 ⁵	59.15
Londra 10 Livers sterlingi	124.25	—

Nr. 170/1892 [15] 3—3
CONCURS.

Pentru întregirea postului al treilea de paroch, devenit vacant la parochia de clasa primă a bisericei sf. Nicolae din Brașov-Scheiu, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foia archidieceșană „Telegraful Român“.

Concurenții la acéstă parochie au se producă următoarele documente conform §. 15, lit. a) a regulamentului pentru parochii, din 13/25 Octobru 1878, și anume:

1. Că sunt români de relig. gr.-or.
2. Că au purtare morală bună.
3. Că au absolvat o scólă medie și au făcut esamenul de maturitate cu succes bun.
4. Că au absolvat cu succes cursul teologic la vre-un institut român gr. or. din metropolia nóstră.

5. Că au făcut esamenul de cualificațiune preotéșcă cu calcul distins.

6. Atestat de sănătate.

7. Alte documente eventuale despre aplicațiunea din timpul din urmă, sau eventualele absolutorii și atestate obținute despre absolvarea vre-unei facultăți universitare sau academice.

Emolumentele sunt:

- a) Salariu fundamental anual: fiind parochul ales numai absolvent de scóle medii și cursul teologic de trei ani 800 fl. dacă însă parochul ales va mai fi absolvat și vre-o universitate ori academie, salariul va fi 1200 fl. v.
  - b) cinci cuincenale de câte 10% din salariul fundamental;
  - c) quartir natural, érá până la predarea lui, bani de quartir 150 fl. pe an;
  - d) venitele stolare îndatinate;
  - e) drept de pensiu conform statutelor existente pentru biserica nóstră.
- Concurenții sunt datori până la

expirarea termenului de concurs a se presenta în biserică, a cânta și a ținea o predică de probă.

Suplicele se vor așterne în termenul fisat Rever. Domn Ioan Petric, protopresbiter local.

Brașov, din ședința sinodului parochial ținută la 29 Novembre 1889 st. v. Comitetul parochial al bisericei române ort. rês. dela sf. Nicolae în Brașov.

David Almășan, Arseniu Vlaicu,
președinte. secretariu.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral gr. or. al Brașovului.

Ioan Petric, protopresbiter.

Nr. 145/1892 [13] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de capelan în parochia de clasa a III-a din comuna Bungard, cu aprobarea preavenerabilului consistoriu archidieceșan

de dđto 1 Decembre 1892 Nr. 7754/B se escrie prin acéstă concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: jumătate din venitele anuale ale parochiei de a III-a clasă.

Doritorii de a reflecta la acest post vor avea a-și așterne suplicele lor instruite în sensul normelor în vigoare la oficiul protopresbiteral al Sibiiului în termenul deschis.

Comitetul parochial gr. or. din Bungard, în conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Bungard, în 27 Decembre, 1892.

Teodor Necșă,
paroch, preș. comit. par.

Nr. 1051/1892.

Cu scirea și conțelegerea subscrișului. Sibiu, 29 Decembre, 1892.

Ioan Papiu,
protopresbiter.

Doi culegători tipografi,

între care unul special pentru lucrări de **accidente** și **tabelarice**, pot afla condițiune sigură și durabilă.

Numai acei domni binevoiască a concura, cari sunt **capabili** și **consciencioși**.

Oferte cu legitimare despre condițiunile de până acum, precum și pretensiunea salariului sunt a se adresa la

[11] 3—3

Direcțiunea tip. archid. Sibiu.

„CRIȘANA“ societate de economii și credit în Brad.

Convocare.

Prin acéstă se convócă:

a II-a adunare generală ordinară,

a societății de economii și credit „Crișana“ pe 12 Martiu st. n. a. c. la 11 óre înainte de améđi în sala dela „Hotel Hungaria“ din Brad, la carea se invită onorații membri.

Obiectele:

1. Deschiderea adunării.
2. Constatarea membrilor preșenți.
3. Raportul direcțiunii pro 1892.
4. Raportul comisiunii de supravegiare.
5. Decidere asupra compturilor anuale, și asupra profitului curat.
6. Aprobarea remunerățiunii oficialilor pro 1892.
7. Ficsarea marcelor de preșență pro 1893 pentru membrii consiliului și pentru comisiunea de supravegiare.
8. Alegerea a lor doi bărbați de încredere și doi secretari.
9. Alegerea comisiunii de supravegiare.
10. Propuneri eventuale.

În lipsa membrilor receruți de preste jumătate, din părțile fundamentali, adunarea în sensul §. 51 se va ține în 19 Martiu a. c. la locul și timpul indicat. Membrii pot lua parte sau în persoană sau prin plenipotențiții lor după modalitatea provédută în §. 52 al statutelor.

Numérul membrilor înscriși cu 31 Decembre 1892 a fost 115 inși, cu 344 părți fundamentali à 50 fl. v. a. = 17,200 fl. v. a.

Din ședința consiliului administrativ, ținută la 29 Ianuariu 1893 în Brad.

Vasiliu Damian m. p.,

director.

Ioan German m. p.,

secretariu. [17] 1—1

Societate mutuală fără acționari. Tot câștigul se distribuce între asigurați.

The Mutual

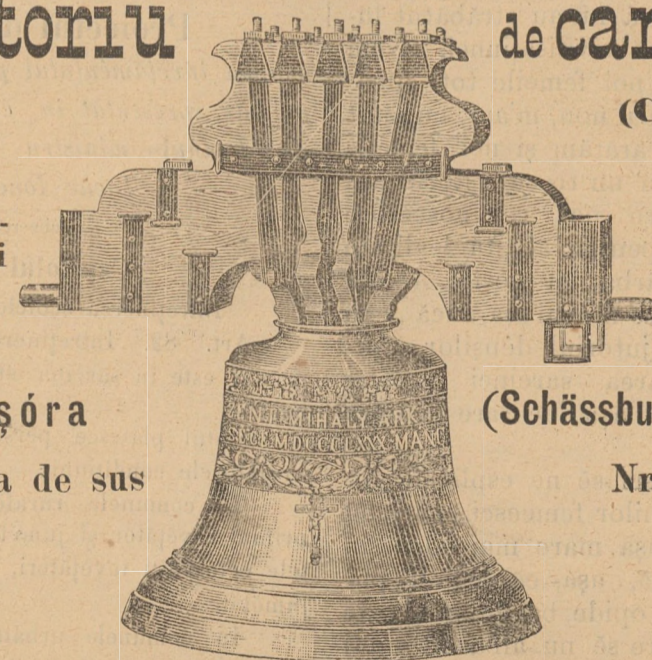
societate de asigurare pe viață din New-York
cu fondul de franci 826 milioane
este cea mai mare instituțiune financiară din lume.
Asigură viața umană după tóte combinațiunile.
Spre informațiuni detaiate a se adresa către
Direcțiunea generală pentru Ungaria
Budapest, Bécsi utca 5.

[14] 2—6

Mihaile Manchen, vârsătoriu de campane

(Clopote)

și de construcțiunea cea mai nouă

cu sul sucitoriu

în Sighișóra

piața de sus

(Schässburg-Segesvár)

Nr. 168

o firmă, ce există dela anul 1822 și se bucură de un renume bun, se recomandă tuturor comunelor bisericesci a **lifera și repară clopote** de tótă mărimea cu **coróna de stejar ori de fer legat**, face și **scame de clopote din fer bătut** pentru unul sau și mai multe clopote cu prețurile cele mai convenabile. Comandele se efectuează și în depărtare. **Clopote mai mici sunt în tot timpul gata.** Solvirea se va primi și în rate. [18] 1—10